

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főtvetetik s pontosan és jutányosan közülitik.

Teljes számu példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: (fejedelmi jótétemények; kinev. s megriszt. halálozás; kisdodóvási ügy; gr. Dessewffy Emil és Kossuth Lajos uraknak védegyelet feletti vitájok következtében tájékoztató; Kivánt helyreigazítása E. urak az utasítások tárgyában; legújabb mozgalmak; hevesi tisztújítási zavarok következtében kir. biztos kinevezése; iparügyi társalások.)

Amerika (egyenvonal a volt és mostani kormányelnök jellemzetéhez; mexicói zavargások; Paradis és Santa Ana; Anglia politikai szándékai.)

Spanyolország (Prim kegyelmet nyert; Zurbano hir szerinti agyonlövését.)

Anglia (O'Connell repealbeszéde; büntettistatist. mérlegések.)

Franciaország (követkamrai viták a választásokról; francia polit. külföld irányában; történelmi vázlat; Thiers, zot s egyéb beszédének kivonata.)

Oroszország (kaukázusi harcok; elkeseredett várvívás.)

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Öcs. s ap. kir. fels. a' diák szertartásu, nvradi káptalannál fokozatos előléptéssel Rózsa Ferencz topiszsai prépost s kanonokot krasznai, Szaniszló Ferencz val. szerbiai püspök s helytartó-sági tanácsost pedig közép-szolnoki főesperessé, továbbá Engel Sándor szepesi főjegyzőt a' tanulmányi biztosság és középonti könyvvizsgáló szék ülnökévé kinevezni s Bányay Mihályt a' kassai kir. akadémia igazgatóját e' hivataltól fölmentvén szalagos, nagyobb arany-érempejzzel díszesíteni méltóztatott. — Herold Pál a' budai váltójeggy és fiókbank - beváltó - pénztár ellenőre ugyanott főtisztté mozdítottatott elő.

Öcs. s ap. kir. felsége méltóztatott közelebb két kölcsönadó-intézetnek Nagyszébenben és Brassóban létesítését legkegyelmesebben megengedni, azokat a' pesti kölcsönadó-intézet mintájára szabályoztatni s jobb móddal leendő kezeltezők végett egy a' nemes szász nemzet közönsége által kinevezendő egyed kiképzetésére a' nemzet pénztárából 200 forintot euzstben rendelni; továbbá egy brassói süketémának a' vázi intézetnél kívántató 2000 ezüst frt tőke kamatja pontos fizetése mellett, leendő felvételt addig, míg Erdélyben is hasonló intézet keletkezne, kegy. megengedni, azon hozzátétellel, hogy akkor ezen alapítvány ide gyümölcsözjön.

A' kisdodóvó intézeteket M. O. terj. Egyesületet f. 1845. évi téli rendes közgyűlést febr. 9-én délelőtti 10 órakor t. Pestmegye háza nagy teremben tartandja, melyre a' tisztelt alapítók, részvényesek és minden ügybarát szívesen meghívatik. Tárgyai lesznek: 1) az igazgató választmány félévi munkálkodásáról teendő jelentés. 2) elnök, választmány és tisztviselők választása, 3) az egyesület ügyeit tárgyzó intézkedések 4) nevelés körébeni fölulvasások. Stuller Ferencz egyes. titkár.

Gyászhr. Szemán Pál orvostanár, t. Békesmegye tiszt. fő- s a' mező-berényi község rendes orvosa, több héttig tartott súlyos szenvedés után folyó évi télhó 23-án — a' férjfiú kor tavaszán — élte 31d. évében elhunyt. Nő és árva ugyan nem sirnak felette, de az agg szülék, kiknek ő büszkeségük volt, szerető testvérek, rokonok, szív- és elybaráti fájdalom leirhatatlan, minden rendű ismerősinnél pedig ószinte a' részvét ezen sok oldalu ismeretekkel bírt jeles miveltégű, a' külföldet tudományosan beutazott, szerény és kellemes alkalmazásu, lelkiismeretes orvos és buzgó honpolgárnak illy korán s fejlődő jövendője küszöbén lett elvesztésén. Béke örökjék hamvadó porai fölött!

Gróf Dessewffy Emil és Kossuth Lajos uraknak védegyelet-feletti vitájok következtében tájékoztató.

XX. I. Miután azon általános mozgalom, melynek célja a' honi műipar előmozdítása, napról napra növekszik és szóban is tethben is hathatósan nyilvánul — mi is hasonló szándék érdekében mentéget remélünk, hogy e' sorokban nyilatkoztatott nézetünket a' közönség további méltánylásába ajánljuk.

Hogy kelő iparunknak mindenek előtt buzdításra s védelemre van szüksége — ha csak azt a' korunkban élet-halálra küzdő versenyés által csirájában elfojtatni s elnyomatni nem akarjuk, azt aligha fogja valaki kétségbe hozni, ki az ipar előmenetét olly státusokban, melyekben az már mindenhatóvá lón, csak némileg is figyelmes szemekkel kísérté. Ha tehát a' szükség már valóban érezhetővé lett, a' honi ipart — elvonva minden más status-gazdasági szemponttól — csak azért is felserkenteni hogy általa a' földmivelés nagyobb elevenséget nyerjen, és az itt ott városaink és nagyobb helységeinkben is már megszorodott népességnek hasznos foglalatosságra s élelmeresésre kellő alkalom

nyíttassék — akkor ugy hisszük, nem kell sok szó annak behozonyításul, miszerint e' czélelésre leg-hathatósabb inger és buzdítás: **azon aránylag biztos jutalom, melyet a' végbe vitt munkaért és befektetett tőkéért az iparüző a' külföldi mértékellen concurrentia ellen védett gyártványok keletében találand** — mi is következő taglalásunk folyamából bővebben ki fog világlni.

Az tehát a' kérdés: vajjon az iparnak minden vagy csak néhány faja kivan e' különös serkentést és védelmet, s mely modor és eszközök által érhetni el e' czélt? De mielőtt e' kérdésekre röviden felelnék, nem lesz talán fölösleges azon vélemény taglalásánál is néhány pillanatig késnünk, mely hazánk viszonylag csekély népességére utalva, minden buzdítást az iparüzésre időelőltinek, sikeretlennek tekint, iparbéli törekvésinket mesterkélteknek s azok netaláni eredményét tengő melegházi növénynek kereszteli: — s azt annál inkább kell tennünk, miután e' vélemény nemcsak a' mult országgyűlésen erőködött maga mellett többséget szerezni — hanem még most is naponként hallhatni, miként p. gr. D. Emil is Kossuth Lajos nyílt levelére tett 26d. jegyzetében többek közt „a' csekély és rosszul elosztott népesség“ szinte a' műipar akadályai közé sorozta. Azonban ez argumentum — csekély belátásunk szerint — kellő különböztetés mellett — nem nagy fontossága — s csak akkor lenne némileg súlyosabb, ha különösen a' körül forogna a' kérdés: vajjon tanácsos lenne e' a' mi legfőképp földmiveléssel foglalkozó országunkat olly gyáriparos statussá átalakítani, melynek feladata lenne az ó és új continens világpiaczeit minden nemű gyártványokkal ellátni, és az iparban már meszsze előhaladt nemzetekkel versenyésre kiállani? De mivel illyesmire senki legtavolabbról sem czélel, a' kérdésnek egészen másként kell föltétetni s tárgyalás alá vétetni: vajjon t. i. hazánk mostani népessége elégséges e' már, nyers termékink egy részét,ugymint gyapjút, kendert, lent, bőroket stb. honi kellékink földözésére feldolgozni, s ezelszerű e' népességünket e' végre fölserkenteni? az ekkert föltett kérdésre minden kétkedés nélkül egyszerű igennel felelünk, annál inkább pedig, minthogy a' gép- és gőzörő által, igen sok, a' honi productóra különben szükséges kéz megkiméltetik, s hogy habár a' világkereskedő nemzeteknél különösen ez erők használása által az iparüzők száma nagyon is megszorodott, attól még is nekünk nines mit tartanunk, hogy nálunk is szerfölött megszorodnának a' földmivelés kárára, mert hasonló okok — csak hasonló körülmények közt szülnék hasonló eredményeket. A' földmivelés népességünknek még sokáig fő foglalatossága maradand, — de a' mellett ez honi gyártvány-kellékit még is földözhetendi. —

Semmi sem hoz a' nemzet-gazdasági kérdések taglalatába több homályt és zavart, mint azon sajnós általánosítás, mely minden specialitást általánososságokban olvaszt el és megfordítva; — azért nem is akarunk annak mutogatásával időt vesztegetni, miként az amerikai egyesült státusok képesek valának „a' csekély és rosszul elosztott népesség“ daczára is, az ipar minden szakáiban bámulásra méltó előteremteni, és a' világpiacizokon már ó Angliával is a' versenyt diadalmasan kiállni — mert igen jól tudjuk, hogy illy eredményt csak különös tényezők összemunkálása által érhetni el, melyek nálunk jelenleg hiányzanak. Elhagyván illy általánososságokat, s taglalásunkat specialis tere tevént, az azon egyszerű kérdésre szándokunk legelőbb is felteni: vajjon feltalálhatók e' már nálunk a' szükséges kezek, hogy a' megkívántató 32 ezer mázsa gyapju- és 72 ezer mázsa pamut-szöveteket, mintegy 25 millió ftnyi értékre rugó mennyiséget, mely még most évenként külföldről hazánkba hozatik, honi gyártás által előteremthessük? Egy gyapjuszövet-gyárban, melyben évenként körül-

belül ezer mázsa posztó készül, csak mintegy 3—400 egyedre van szükség, miből világos, hogy 32 ezer mázsa gyapjukelmék gyártására csak valami 10—12 ezer egyed kívántatik meg! a' pamutkelmek gépek általi gyártása szinte nem kíván sűrű népességet: egy géporsónak évenkénti finomságu fonományát (Gespinnst Erzeugniß) 35 fontra számítván, 80 ezer mázsa pamut-felfonásra körülbelül mint 230 ezer géporsó, és minden finom orsó mellé egy dolgozó egyedet vevént, mintegy 5700 ember, asszony és gyermek elegendő lenne! — A' fonal továbbbi feldolgozására ugymint a' szövés és festésre szinte alig leendő több egyed szükséges, mert ha egy takács hetenkint körülbelül 40 font középfinomságu fonalat, tehát évenként 20 mázst dolgozik fel, kitétszik, hogy a' nekünk szükséges 80 ezer m. pamut fonal-szövésre csak mintegy 4000 egyed kívántatik — hiszen például Gentben 2900 szövőgépen 72 millió (!) porosz rófnai pamutkelme készíttetik s Belgiumban a' színyomó-műhelyekben (Farben-Druckereyen) körülbelül 3000 egyed által egy év alatt mintegy 400 ezer kelmedarab festetik meg! Ez adatokból tehát alkalmasint jobban kitünik mint sem általános elmékedésekből, hogy azon ellenvetés, mely népességünket a' gyáriparüzésre még igen csekélynek mondja, nem nagy fontossága.

Tekintsük most néhány pillanatra az alsó-ausztriai gyártást, hol 4 □ mérföld területén fekvő gyárakban 400 ezer finom géporsó csak 7500 férfi, asszony és 2500 ifju egyed által 120 ezer mázsa pamut dolgoztatik fel! — E' gyárak csak kis faluk és mezővárosokban, melyek körülbelül 163—1400 lakost számlálnak, állíttattak fel! — „Az alsó-ausztriai pamutgyárak többnyire csak olly helységeken léteznek, mond dr. Knoltz kormánytanácsos és protomedicus, „Darstellung der Baumwollen-Spinnereyfabriken in Nieder-Oesterreich“ czi mű jeles munkájában, melyekhez kellő hajtóerővel ellátó patakok folyanak keresztül, millyen a' Fische, Triesting, Schwarza, Liesing, Kaltegang és Lajta vizek. Jelenleg e' gyárakba nem vétetnek fel 12 éven aluli gyermekek, s ha kivételkép még is felvétetnek, az csak a' végkép elhagyatott gyermekek iránti irgalomból történik, kik rimánykodva esedeznek munkaért; — most többnyire 14—20 éves ifjak ajánlkoznak ugyanazon munkára, melyet ezelőtt gyárgyermekek végeztek. Az ide tuduló munkások száma, folytatja tanár ur, Magyarországból a' lajtai hegyek környékéből jó, hol munkára termelt, derék, romlatlan és nagy számu népfajlakik. Az ifju emberek élete sajátoság rendezettséggel bír: hetenkint vasárnap a' fonókba érkeznek, egész hétre magokkal hozván eleségöket, mint irósvajat, lisztet, szalonnát, kenyeret és főzeléket, mit körülbelül egy leány naponként közös költségen elkészít, s mihez a' szükséges tüzelőt a' gyártulajdonosaktól kapják, szombaton délután aztán 4 óra tájban heti keresetökkel csoportosan haza vándorolnak, honnan vasárnap ismét visszatérnek — télen pedig a' gyárhelységeken maradnak, hova szülei vagy rokonai által hozatják el élelmöket. E' néposztályból szedik az alsó-ausztriai gyárosok ifju munkásaik legnagyobb részét, melynek száma az idős művesekhez ugymint 1:4. És most mondja még valaki, hogy népességünk gyáripar-üzésre nem elégséges vagy talán nem is alkalmas?!!

A' fölebbi idézetből látjuk, hogy Alsó-Ausztriában a' gyárak olly helyeken állíttattak fel, melyek csak néhány száz lelket számlálnak: a' gépek feltalálásával a' gyárviszonyok egészen megváltoztak, — a' városbani gyártás csak bizonyos gyártványokra nézve hasznos, különben pedig sem a' gyártulajdonosnak, sem a' gyárművesnek nem nagy előnyükre szolgál, miről az idézett dr. Knoltz sok figyelemre méltó mond. Korunkban nem annyira a' sűrű népesség, vagy a' népes városok nagyobb szá-

*) Csak néhány népesebb városban p. Nemetújhely és Pottendorfban léteztek eféle gyárak. Szerző.

ma számíthat az ipar-gyárapodás feltételei közé, mint inkább folyóvizekben gazdag tájék, olesó tűzanyag (Brenstoff) olesó vas- és napszám, a nyers anyag könnyű megszerzése 's a készítményeknek a külföldi kellekpiacokra olesó szállítása; de ki meri állítani, hogy ezeknek, az utólsót tán kivéven, csak egyikében is szűkölködünk! — a' vasbányászat 's annak feldolgozása, az agyagművek, az üvegfúvás és bőrkészítés kívának ugyan kezeket, de hogy annyi, mennyi honi szükségink fűdőzésére szükséges e' n e m b e n, már eddig is megvan, azt megmutatni könnyű lenne. Reméljük tehát, hogy az épen most tárgyalt ellenvetést e' tett különböztetéssel: hogy t. i. csak a' honi gyártványkellekek fűdőzéséről van szó — visszavittük igazi értelmére és jelentőségére. Most pedig a' többi akadályt, melyek iparunk erőteljes kifejlődésének útjában állani mondatnak 's mellyek közé gr. Dessewffy Emil a' közlekedések rosz állapotját, a' viszonylag magas kamatlábat, a' tökehiányt — a' gyáros kevéssé biztosított socialis állását és a' tiszték önkényét számítja, hazánk specialis viszonyaira vonatkozólag kívánjuk röviden taglalni.

Mi először a' közlekedések rosz állapotját illeti, jól tudjuk, hogy azok javítása igen kívánatos és a' kereskedési forgalmat nagyon előmozdítaná, de még is könnyű átlátni, miként a' közlekedés mostani rosz állapotja roszul használtathatik ellenvetésül a' gyáripar honosítására nézve, mert ezen akadály a' külföldi gyárost is még inkább terheli, miután neki ugyanazon utakon, és még meszszebb kell mennie, hogy a' nálunk vásárolt anyagot hazájába 's készítményeit onnan ismét hozzánk szállítsa! — épen e' körülmény szolgálhat ingerül a' külföldi iparosak letelepülésére, kik a' nyers anyagnak és kész kelméknek drága fuvarbéri, valamint a' határ- és utvámok díját is megtakaríthatják!

Mi a' másik ellenvetést vagy is a' külföldi gyáros kevéssé biztosított socialis állását érdekli, melytől a' letelepedéstől visszatarthatná, meg kell vallanunk, alaposnak szinte nem tekinthetjük, mert a' letelepülésnek városinkban nincsenek több akadályai, mint más tartományokban és szerencsére legújabb törvényink következtében a' falukbani letelepedésnek sincs többé gátja, mely az iparemelkedésnek bármiként útjában állana. — A' tisztí önkényt illetőleg pedig igaz ugyan, hogy minden esetre kelendő korlátok közé kell azt szorítanunk; azonban már szerencsésb korban élünk, melyben habár itt ott néha tisztí visszaélések előfordulnak is — de azok csakugyan napról napra gyérebbek leendnek; — 's vajjon ki állíthatja, — hogy illy kihágás csupán honunkban történhetik és más országokban illyesmi soha nem hallatszanak? — nem divatoz e' fájdalom! a' rendőrségi csendhezó pálcza a' kihágásokon kapott gyárművesek felett más miveltebb gyárosokban is? Egyébaránt ha a' hazai ipar kifejlődését hátráltató illyesnemű akadályok felszámíthatnak — méltányos, hogy a' mellettök létező előnyök is soroltassanak elő, mellyekben a' nálunk letelepedő gyáros részesülne — millyen például az olesóbb élelem, a' nyers anyagok olesóbb megszerzése, a' csekélyebb adó, az accisetóli mentesség, szabaddabb socialis mozgás, a' nem ritkán önkénykedő rendőrség nyomasztó beavatkozásaitól való megszabadulás 'stb. mi azonban mind nem elégséges a' vállalkozó azon kárát kipótolni, melyet a' mértékletlen — az angolok által „force the market“ nak nevezett concurrentia által szenvedhetne.

A' mi pedig a' magas kamatlábat mint gyárüzésünk akadályát illeti, mely többnyire a' töké hiányának tulajdonítható, nem lenne nehéz bebizonyítani, hogy épen e' tökehiány a' gyárüzés hiányának eredvénye 's hogy a' töké mindaddig hiányzani fognak, míg a' gyáripar virágzásban nem leend, — mert a' pénztöke és az iparüzés, a' nemzeti jóllét és gazdagság e' két fűtényezője, szoros viszonyatással vannak egymásra, úgy hogy honunkban is a' pénztöke bizonyosan növekedni fog, mihelyt azon összegeket, mellyeket most mindennemű iparzikékekért évenként a' külföldre küldünk, megkíméljük és itthon megtakarítjuk. — Ez ellenvetés p e t i o principii-t látszik foglalni magában, és csakugyan nem más, mint körben forgó okoskodás (circulus vitiosus) melly ekként hangzik: nincs gyáriparunk, mert nincs pénzünk és nincs pénzünk mert nincs gyáriparunk; csupán földmívelést üző orsz. soha sem lesz pénzűs, mert majd mindig kénytelen az egész pénzmennyiséget, mellyet a' külföldnek eladott nyers

termékeiből bevett, gyártvány-kellekeire ismét kiadni és akkor a' nyers anyagot, a' szállítási és gyártási költséget, a' töke kamatait és a' kereskedő nyereségét 'stb. drágán megfizetni, u g y h o g y a' többnyire kis kamatokat hozó földtöke kivált akkor nem lehetend elégséges, ha' az előhaladt civilisatiovala' fényűzés az előbbi egyszerű erkölcsök és szokások helyébe lép. Illy status a' külföldnek, melly azt a' szükséges gyártványokkal ellátja, adózójává lesz, napról napra jobban elszegényül — elkórosodik, míg végre a' különben jó alkotásu testben reactio nem támad, és az idegen kóranagyok ki nem vetetnek, mire szigorubb diaetika, azaz takarékság, folytonos mozgás, azaz munkásság kívántatik. Csak azon nemzetek leggazdagabbak és legboldogabbak, mellyek nemesak az élelemre szükséges anyagokat természetik, hanem azoknak ipar általi további nemesítését tulajdon erejükkel eszközölni is képesek. — Illy áldott ország lehetend a' mi hazánk is.

Mennyire növeli az ipar a' status ereit, idős B l a n q u i tanár ur Párizsban (au conservatoire des arts et métiers) tartott előadásából is kiteszik, mellyeknél fogva például Franciaországban az ipari, művészeti és kereskedelmi, évenkénti jövedelem tisztelesen haladja meg az ingatlan va g y o n tiszta jövedelmét!!! Mennyire növekszik földmívelést üző országban a' pénztöke, ha a' nyers anyagot egyszersmind maga felgyártja, mindenki előtt tudva van. Tegoborszky ur azon statistikai adatot, miszerint a' nyers pamut becsé gyártás által hatszorosra nő, minden hulladék és más veszteségnek is tekintetbe vételével, igen csekélynek mondja, miután a' pamutszövetek értéke, a' német vámelegesületi statusokban kivételkor általánosán 8 1/2 — 12 1/2 szer nagyobbra becsültetik a' nyers anyagnál; — de ha csak hatszoros árnövekedést veszünk is, a' szükséginkre kívántató 80 ezer mázsa nyers pamut értéke még is 1 mázsa 35 ftra számítván — honi gyártás által 15,360.000 pft-ra nőne, ugy h o g y l e v o n v a n a' nyers anyag és a' külföldi festőszerek árát, évenként 12,800.000 — és 10 év múlva a' fogyasztás évenkénti aránylagos növekedését nem is tekintve, 128 millió maradna munkadíj's nyereség 'stb. fejében az országban, 's ez az ipariak csak egy ága által! — Nem lehet szándékunk böven megotgatni, miszerint a' pamut és más eféle e l m é k gyártása védelem nélkül, a' külföldi korlátlan concurrentia ellenében meg nem állhat, valamint bizonyos az is, hogy az ausztriai illynemű iparosok sem állhatnak ki a' versenyt további védelem nélkül, ha az egykori majdnem tiltó rendszerre nincs is többé szükség; de azon véleményem nem mellőzhetjük hallgatással, melly szerint nem tanácsos olly iparzikékeket védeni, mellyek a' külföldről olesóbb áron kaphatók. Egy futó tekintetre is kitűnendik ezen balvélemény hiányossága: mert ha az ausztriai kormány tartományaiha bebocsátaná Angolország concurrentiáját csupán pamutkelmének olesóbb megszerzése tekintetéből, e' rosz practikának rosz következesei tüstint érezhető lennének — elvönván attól, hogy illynemű gyáriai mind megbuknának — mert miután az ausztriai tartományokban feldolgozott pamut értéke, l e v o n v a n a' nyers pamut árát, 56,067.644 pengő forintra rug (lásd Tegoborszky Übersicht des Österreichischen Handels p. 33.) — melly roppant nagy összeg marad meg ekkorig az ausztriai iparnak munkadíj 's a' befektetett töke kamata fejében, világos hogy 10 év lefolyta után körülbelül 500 millió p. ft. özőnlenék ki Ausztriából — vagy talán nyers termékek eladása 's kivitele által pótolhatná Ausztria e' szörnyű veszteségét? tán búzát, bort, vasat, agyagárukat vennének az angolok cserében? nagyon kételkedünk; mert hogy e' nyers termékek nem igen diszlenek az ausztriai tartományokban, az Magyarországban illy cikkekbeli nevezetes bevételéből is kiteszik. Tíz év múlva A u s z t r i a olly pénzzükségben nyomorogna mint most szegény országunk!! (Folyt. köv.)

Kívánt helyreigazítás a' E urnak az Utasítások tárgyában. Áttérek azon helytelen politikai 's publicistai nézetek és tanok taglalására, mellyek a' pesti Hírlap 425 számában olly bő mértékben foglaltatnak.

Arra, hogy a' nemzet egész bizalmát törvényhozásában helyezhesse, kettőt tart E. szükségesnek: 1.ör hogy meg lehessen győződve, miként a' törvényhozásban az ország minden érdekei kellő arányban képviseltetvén, határozatai csak a' többségnek sza-

badon kimondott meggyőződését foglalják magokban 's azért a' törvényhozó minden külső befolyástól, jőjön az bár felőlről, vagy alólul, függetlenné tétessék. — Szép theoria, 's bár olyanok lennének az emberek, hogy mint követek, mindig ekkép eselekednének, vagy a' nemzet ezt felőlök, legalább a' többségről elhinné; azonban practice ez máskép vagyon, mert Magyarországot is lehetne ugyan például fölhozni, de tekintünk inkább külföldre, hol az alkotványos élet jobban ki van fejlődve 's utasítások nincsenek, 's azt fogjuk látni, hogy a' képviseleti kamarák tagjai iránt a' személyes bizalom ott sincs nagy kiterjedésben; így Angliában a' tory ministerséget támogató többség a' nemzet által nem tartatik függetlenné, sőt a' miniszterségtőlönzsebbe haszniamiat nagyon is függőnek, mutatják ezt a' zsarnok gabnatorvények elleni zúgódások és társulások, mellyek véleményét több hírlap elég harsányul kürtölgeti, de leginkább azon körülmény hogy azon kamarai többség Peelnek sok elveit nem helyeslőven még is mellette szavaz; ha pedig ellenkezni akar, Peel csak azt jelenti, hogy lelép a' kormányról, akkor a' többség sajnos szívvel mellette szavaz, mit az angol hírlapok sokkal többször világosan kimondottak, hogysem ez kétségsbe hozathatnék. Franciaországban ezt még nagyobb mértékben feltalálhatni, mi onnan leginkább kitűnik, hogy azon nemzet a' kamara többségét mai napokban nemzeti kifolyásnak, 's annak érdekeit képviselőnek nem tartja, 's több évi tapasztalás arra bírta, hogy a' követek többségének nagy részében önhasonlósézt teszen fel, valamint egy hírlap a' legközelebb lefolyt gyűlést „szemtelen hivatalvadászatnak“ bélyegezte. A' gyanakodás emberi természetünk hibája 's kiüríthatlan belőlünk, ennél fogva a' hol anyagot talál, tüstint működik, az anyagot pedig a' constitutionalis országban legnagyobb mértékben leli fel, mert a' mint az ellenzék a' kormányt megbuktatja, ő lép helyébe, elveti amannak politikai tekintetét és anyagi hasznát, mert hogy a' kormányzat ezzel is jár tagadhatlan; ha pedig valaki ezeket nem is kíváná élvezni, még sem maradhatna menten legalább a' gunytól, így lord Byron Pittől, ki minden anyagi hasznárólmondott, az nyilatkozatátahogymint nagy-lelkű kormányfi az által híres, hogy hazáját, ingyen tönkre juttatta. *) Az illy hivatalból kitolás, és a' bejutás sok anyagot szolgáltat a' gyanúnak, melyet ez el nem mulaszt az utolsó porsemig földolgozni. — Csupa Catokból álló parlament lehetetlen — kivéven a' theoriában — de ha valami Isten csodája illyest hozna is össze, nagy kérdés: vajjon a' nemzet képes lenne őket illyeneknek elismérni, 's méltányolni? —

Második kelleknek tartja E — ur azon eszközök bírást, hogy a' hozott határozatok végrehajtatni fognak, ezen utóbbit pedig tőlünk megtagadván az illyen állást óriási illúsióknak nevezi. Tagadhatlan, hogy törvényink végrehajtása sokszor sokféle akadályokon megtörik, azonban alkotványunkat óriási illúsióknak mondani, még is merész poesis, mert igen sok nagy fontosságú törvényink még is végrehajtatnak, p. o. sohanagyobb direct adó, mint megajánlatott, nem hajtatik be, több katona mint igértetett, nem állíttatik, 'sat; — mi nem egyéb illúsió, az mit sem képes eszközölni, avagy gátolni; már pedig ha történetünket tekintjük, álmélni kezdünk kénytelenek alkotványunk erején, melly annyi viszontagságink között magát, és nemzetiségünket nemesak föntartotta, hanem, ha esélyesek vagyunk, még szép eredményekre is feljogosít, 's így teljes meggyőződésemet fejezem ki, midőn azt mondom, hogy E. urnak utasítás nélküli követés centralisált rendszere alkotványunk által kiállott viharok század része alatt eloszlanék, — egyébiránt nem látom, hogy azon két kellek milly összefüggésben áll az utasításokkal, ha a' nemesség helyett minden polgári osztály — bizonyos rendszabályok szerint — járulna az utasítás-adáshoz, akkor természetesen legnagyobb bizalma lenne a' törvényhozó testületben, mert ennek végzése az ő kifolyása levén, ha benne nem bizakodnék, önmagát lenne kárhozhatni kénytelen, ennél fogva ezen kellek az utasítások mellett vitézkedik; — hogy pedig a' végrehajtás gátjai az utasításokban rejlenek, szinte meg nem foghatom, mert a' végrehajtás

*) — — — Pitt — had his prides
And als a high-souled minister of state, is
Renown'd for ruining Great Britain gratis,
Don Juan Canto IX. 8.

tárgyaiban teendő észszerű intézkedések mellett, — de E. ur centralisatioja nélkül — miért nem lehetne utasítások mellett hozott törvényeket végrehajtani, egyáltalán nem látom, mert egyik a' másikat éppen nem föltételezi.

A' törvényhozás első főladásának tartja E — ur, hogy az ország minden érdekeiről gondoskodjék, — s igen helyesen — de tagadhatlan hogy ez az utasítások mellett is megtörténik, mert a' koronás föltul fogva az utolsó néposztályig is p. o. alkuszokról, fuvarosokról, zsellékről, zsidókról 'sat. alkottattak törvények; — szinte hibásan állítja E — ur, hogy provinciaiis érdekeket nem lehet észszerűen elintézni, mert correspondentialis rendszerünk által a' megyék egymást felvilágosíthatják, valamint történt az urbérben, mely minden megyében a' körülményekhez igen jelesen idomított, ha pedig egyes hatóság ön provinciaiis java ellen magát capacitáltatni nem engedi, akkor a' többi által leszavaztatik, valamint történt ez a' középponti vasut tárgyában, melyben ez három kerület által a' negyediknek elég számos megyéji ellen döntetett el. — Az illető tényeket hibázás nélkül nem lehet ignorálni! —

Fő törekvése E — urnak elhítenni, hogy az alsóház nem a' törvényhatóságokat, hanem a' nemességet képviseli, az ellenkező állítást pedig olly tévtanoknak tartja, melyet elég megtekinteni, hogy semmissége kitűnjék, én pedig E — urnak e' tanját tartom azon tévtanok közé sorozandónak, mert már E. ur fenebbi állítása magában is nagy fonákság ugyan, de bebizonyítása a' fonákság koronája, azt mondja t. i. egész komolysággal, hogy „a' magyar alkotvány nem alapul képviselöi rendszeren" ki hiszi ezt el? eredaat judaeus Apella! ha a' megyék a' törvényhatóságokat nem képviselnék, képviselnék az egész nemességet, s így alkotványunk a' nemességet képviselő rendszeren alapulna. E — ur ismeretei iránti tisztelőnél fogva hajló vagyok elhinni, hogy itt a' nyomtatási vagy sebesen írásí hiba hozá a' világ elibe ezen egészen a' tulságig hibás állítást, pedig annyival inkább, mert látom hogy E — ur ezt maga sem hiszi, mivel néhány sorral alább azt mondja: — „világos, hogy követeink nem mint küldő megyéjök, hanem mint az egész nemesség, azon alkotványos nemzet képviselői ülnek az alsó táblánál" ezzel többet mond E — ur bárkinél, mert mondásában az foglaltatik, hogy követeink mind a' nemességet, mind a' törvényhatóságokat képviselik, azaz nemcsak képviselők hanem kettős képviselők. Ha ezen megkülönböztetés állana, akkor a' követ utasításával kedve szerint bántathaték, mert ha neki tetszenék, mint nemesség követe ellene szólhatnak. Kár volt ezen tant előbb közhírré nem tenni! Miután E — ur elismeri, hogy a' követek a' megyéket is csakugyan képviselik, igen szembeötölő logika a' megyéktől az utasítás-adhatási jogot „jogszerűleg" megtagadni, mert nem is tekintvén a' jogot, melyet az 1556: 17. t. cz. világosan megad, a' theoria szerint sem lehet a' küldőtől a' jogot, — t. i. utasításal, vagy utasítás nélkül rendelni mandatiariust — megtagadni. Miután E — ur sem tagadja, hogy a' képviselők a' törvényhatóságokat is képviselik, azon elmékedésre: vajjon Rákoson a' nemesek személyesen vagy törvényhatóságok után tekintettek? szükségtelen felelni, — de bármí lett volna akkor az elv, azt az 1556: 17. t. cz. világosan szabályozta, ez tehát a' status quo! mert illy meghatározottan kimondott 's maiglan gyakorlatban levő törvény elleni subtilitások mit sem bizonyítanak; — e' föltől lehetetlen meg nem róni azon hibát, mely szerint Rákoson 27 megye már többséget képezett volna, mert megyéink száma változván eleinte 62, később 74 megyéről szólnak diplomáink; az illyen történeti tévedések igen kellemetlenül hatnak a' magyar közönségre, mely történetei iránt kitünő pietással viseltetik. Szinte rendkívül különös vélemény, hogy jobb lenne az egész nemességnek Rákosra gyűlni 's ott személyesen tanácskozni, mert ekkor egyes esetekben a' capacitatio talán még is sikerülne, — tehát ez most nem sikerül igen sok esetben? ha ez mint elmésség tekintendő, nem szólok; de ha komolyan mondatott, akkor E — urat a' Zik Lajos alatt tartott rákosi és hatvani gyűlések történeteire utasítom. —

A' követek megvesztegetéséről — ez odiosa materia lévén — bajos szólani, igaz ugyan hogy utasítás mellett is lehetséges a' megvesztegetés, azonban még is igaz marad, hogy sokat vélemény-

változtatástól visszatart azon szegénytűli félelem, hogy mint utasítást szegők visszahivatnak, kik egyébiránt az általános nem-helyesléssel mit sem törőlnének, ennél fogva én az utasításokat általános panaceának nem tartom ugyan, de azért azokat mégis hatalmas szernek tekintem. Ha E — ur okoskodása állana, nem kellene lopásról, gyilkosságról, 's más bünökről törvényeket hozni, mert bizonyosak vagyunk, hogy lesz elég vétkes, kik mitsem törődve a' világ itéletével, vétkezendnek, de azért hozunk törvényeket, hogy legalább a' vétkesek száma kisebbedjék.

Vége E — ur az utasításokat hazánk helyzetében még haszon tekintetéből sem tartja védhetőnek én pedig éppen hazánk helyzetében tekintem azokat védhetőnek. Hasznos törvényhozásnak az mondatik, mely jó törvényeket hoz, mindenki pedig saját véleményét tartván jónak, argumento ad hominem kérdezem E — urat: vajjon azon elveket, melyek mellett ékes beszédek tartott, nem az utasításokkal ellátott alsó ház pártolta é, ellenezték pedig azok, kik utasítás nélkül vesznek részt a' törvényhozásban? hogy néhány kérdés még határozatba nem ment, ellenvetésül föl nem hozhatatik, mert figyelemre vevén Angliát, ott az utasítás nélküli parlament a' reformbillt 's katholicusok emancipatióját sokkal több éven át ellenezte, mint meddig a' helyben hagyást még nem nyert kérdések utasítások által fognak gátoltatni.

Általános felszólítás következtében szoltam, 's az előadottak által a' pesti hírlapisták állítást megczafolva, 's nézeteiket helyreigazítva gondolom, ha pedig én hibáztam, a' viszon-czáfolatot szinte elvárom.

Rosty Zsigmond.
Legujabb mozgalmak. Fejtegetésünk közben mindig szem előtt tartottuk akként mutatni föl a' volt P. H. pártja által elkövetett balfogásokat, hogy a' mondottak nyomán higgadtabb kedélyű olvasóink meggyőződhetnek, miszerint azon pártnak legfőhangzóbb tana a' leginkább magasztalt cselekvései nem viselék magokon a' mélyebb polit. számítás azon bélyegét, mi a' jól értett 's kellőleg alkalmazott elmélet elvitathatlan bizonyító jele. Ez okból főleg olly tárgyakat emelénk ki, melyek irányában elfogultság vagy részrehajlás vadjától legkevesebbé kelle tartanunk; egyszersmind ugy intéztük állításainkat, hogy azok által az ember és a' férfiu jellem elleneinkben nemcsak ne sértetnének, de mindenkor becsülve volnának, tettük pedig ezt azon oknál fogva, mivel nem helyeseltük soha azok cselekvési modorát, kik polit. pályán történt működésről szólván visszamentek ollykor a' legtávolabbi eső magánykőig 's nem esüggedő gondolatok kerestek, firkészték 's félreismérhetlen kárörömmel hoztak szőnyegre minden legkisebbke botlást, nem ritkán ollyanokat is, kiknek emberi gyarlóságunknál fogva mindannyian alá vagyunk vetve, a' melyek tehát mindig kimélettel említendők, nyilvánosság terén pedig okos számításal soha föl nem hozhatók. Azokat, kik illyesek fölhordásában gyönyörködnek, polit. tekintetben mindig kis koruak sőt gyermekeknek tarthatni, ha bármás tekintetben tisztelőre méltó aggasztánok lennének is, mert tettökkel bebizonyítják, hogy a' polit. élet és cselekvőség kellekeiről fogalmok is alig van; ki a' polit. pályát választá működése terül, annál szükségké az ész tehetségei 's nem a' szív redőji közt lappangó érzetek jönnek kérdésbe, mint ez pár év előtt gyakran és több oldalról volt megvitatta; ugyanazért ha valaki bíról lép föl ez vagy ama polit. kitünőség irányában, annak föladata soha sem lehet ab ovo öszszegyűjtött való és valótlán adatok segítségével pálcát törni polit. ellene föltől, hanem kötelessége a' kiszemelt ellenfél tetteiből, annak cselekvési sorából kimutatni, miként az nem minden tekintetben felel meg azon magas állásnak, melyre őt polgártársai bizalma fölemelé. Minden polit. surlódásnak, ha azt akarjuk hogy aszszonyos pórtavarrá vagy ép káros hatású végszakadássá ne fajuljon, ezélja főleg tisztába hozni a' főnforgó kérdéseket, 's aztán mennyire lehetséges, közremunkálást eszközölni még azok részéről is, kik előbb, mert a' dolgot más szempontból nézték 's látták, még ellenkező irányban kívántak működni; ki nem illy szándékkal járál a' közügyek megvitatásához, az minden inkább mint politikus, de ép azért tettei után inkább is várhat mindent, mint az ohajtott sikert. Hazánkban sokan másképp gondolkoznak 's hiszik hogy a' polit. cselekvés alkalmasb jelszót nem választhat,

mint a' következő: „fiat justitia aut pereat mundus" — gyönyörű elv, nem tagadhatni, 's méltó hogy bármilly férfias törekvésnek kalauzul szolgáljon; ámde ne higye senki is hogy e' jelmondat pajzsa alatt csak egy talpalatnyit is előre haladhat a' polit. viták küzdelmi terén; egy helyben fog ő maradni „rendületlenül mint szikla" ha tetszik, míg föltötte sebesen vonultova az események sora a' nélkül hogy azokra ő minden jelessége mellett is érezhető hatást gyakorolhatna; ha valahol, politikában csakugyan elmondhatni a' főn kijelöltük irányu működés emberéről: qui in torrente non progreditur, regreditur. —

Egyiránt hibásítjuk mi ezeknél fogva mind azokat, kik a' polit. conciliatio embereit tévutakon jární vélik, mind pedig 's még inkább az ollyanokat kik — mint főnebb kiemeltük — csak azért látszanak homály-fötte körükből itt ott kiemelkedni hogy dologra nem tartozó recriminatioik által mindinkább elkeserítsék a' küzdő feleket 's a' polit. surlódás egyedüli hasznát, a' dolgok tisztára fejlődését 's az ebből származott együttmunkálást lehetlenítsék. Kiczikkeink eddigi sorát figyelemre méltatva, megfogja ismérni, miszerint mi e' kettős elvet szemelőtt tartani mindenkor ügyekezünk, 's gondosan kikerültük ollyas mi megenlítését, minek — tisztán szólva semmi köze ahoz, hogy hazánk polit. kitünőségei föltől elfogulatlan itéletet mondhasunk; — levontuk a' lepelt sokszor arról is, miben a' néhány évig uralkodott párt leginkább helyzé dicőségét, de ezen fölleplezés közben soha sem kívántuk az ellenféllel olly oldalról támadni meg, mely közvitátás elé nem tartozik, egyszersmind siettünk mindenkor kimutatni az okokat, melyek ebéli eljárásunkat parancsolák. Sokkal több még hazánkban a' polit. álfogalom, és sokkal kevesebb ideje, hogy ezek tisztítása 's kiigazítása munkába vétetett, hogysem igénytelen nézeteink — melyek egyébiránt némi módosítással már mások által többször 's tán jobban is el voltak mondva — közvetlen hatását várni mernök: azonban tisztán áll előttünk, miként a' kiábrándulás kora nem csupán a' vezérek de a' közönség számára is — bár mint ügyekezzenek ezt bizonyos urak takargatni — lassanként elkövetkezik, minek bizonyításul csak kettőt idézünk, egyik azon körülmény, miszerint gyűléseken most már a' közvélemény nincs mindig föltétlenül azon részen, hol azt néhány éven át jó 's balsorsos elválaszthatlanul formulázatnuszemléltük; a' másikkal sokkal örvedetes körülmény, mely bennünk jobb jövő iránti reményeket gerjeszte, mihez képest ugyanazon rész, mely mindenütt és mindenben közvéleményre számított 's megtámadás esetében majd mindig ennek helyeslő itéletére hivatkozék — azon félma már ugyszólván hallgat a' közvéleményről 's tetteinél más mértéket kezd alkalmazni, mint minőt a' karzatok olesón nyert éljenzése nyujt. Igy fog ez észrevétlenül jobbra fordulni mindaddig míg az ugynevezett haladás emberei megtanulják nem arra ügyelni: honnan jó ez vagy amaz indítvány 's javaslat, hanem a' javaslatok benső értékét tekintve készek lesznek elfogadni a' jót alapost észszerűt akkor is, ha az mai hibás jelentésnél fogva polit. elleneiktől származott volna is.

Az azonban mint már ezelőtt is említve volt, a' viszonyos méltánylás kora előbb be nem következik — legalább olly mértékben mint körülményink közt ohajtható, nem — míg bonyolított viszonyink 's azon személyiségek iránt, kik által e' viszonyok részint előidézettve részint képviselve vannak — tehát míg mindezek iránt tisztába nem jövünk; addig még bizonyos felekezet emberei minden értelmiséget e' honban kizárólag sajátjuk gyanánt tekintenek, a' közönség nem kis része pedig ujra el nem szokik azon megszokástól, mellynél fogva hiszi hogy Magyarország. üdvét csak azok viselik szívökön, szebb jövőnk előteremtésén csak azok munkálkodnak hazafias buzgalommal és sikert igérő számításal kiknek cselekvése mellett — haladás, szabadelmőség oppositio 'st. me gannyi fénycsillagokként ragyognak — míg e' gondolkodásmódtól a' közönség nagy része el nem szokik, addig mi és a' hozzánk hasonló nem népemberek szavaink hatását alig reménylhetjük, azon egyszerü természeti törvényél fogva melly szerint két külön lény egy időben egyazon helyet el nem foglalhatja. Ha az időszaki sajtó életbe menő hatást kíván gyakorolni, mindenek előtt azon legyen, hogy az évek óta elhintett magvakból sarjadzott gyom kiirtassék vagyis a' szélesen elter-

jedt álfogalmak 's téveszmék minél inkább gyérüljenek 's a mostani szabadelműségnek nevezett egyoldalúság helyébe hováhamarabb valódi szabad gondolkodás következék, olyan t. i. melly sem erőszak által nem keletkezett, sem erőszakot gyakorolni nem kíván.

Igy tekintve a' dolgot, más részt meg tapasztalásból tudva, miként téveszmék 's hibás tanok jobbra bizonyos személyiségek közbenjárása által részesülnek azon szíves lelkes fogadtatásban, melly a' helyreigazító szándéknak annyira ellenszegül — nem tehetünk másként mint tettünk, 's mint ezentul is — míg szükségesnek látjuk, teendünk; kimondjuk mit nem tartunk magában jónak helyesnek, mit hiszünk rosszul alkalmazottnak, mit tudunk viszonyinknál fogva létesíthetlenné; midőn mindezt bátran nyilvánítjuk, más tekintélyt nem ismerünk mint a' bírálat alá vetett cselekvés belbecsét 's az ettől el nem választható jó alkalmazást. Illy eljárás sok előttem föltűnő főleg honunkban, hol megszoktuk először tiszteres bókot mondani egymásnak, 's aztán untatásig csépelni azt, miben az előttünk szóló tán egyetlen szemet sem hagyott; de leginkább felőlő bizonyos urak előtt, kik szabadítékkal hisznek birni mindennek száraz guny közti megtámadására 's heces magokat annyira emelkedettek képzelik, hogy még a' meg nem czáfolható ellenszó következtében sem akarnak csak valamennyire is megjuhászodni; ezen urak nem arra néznek, mi' mondatik, hanem ki' által, 's ha aztán a' „ki" mellett főhangzó epitheton nem áll moderatori szerepet öltnek magokra, holott ellenkező esetben szívesen vallják magokat hunyászokdó tanítványoknak. Ezek a' tiszta elmélet emberei!

Midőn, legujabb mozgalmaink czimü értekezésünket megkezdettük, czélul tűzök ki hazánk fiait csekély erőnkhez képest figyelmeztetni azon következtetésekre, mellyek az ipar körül támadt szerfölött élénk tevékenység által hazánkra háruhatnának; hogy szavainknak némi nyomtatékot szerezzünk, szükségesnek láttuk visszatekinteni a' közelmultra ennek képét néhány fővonalon föltüntetni; szükség volt ezt tennünk főleg azért, hogy a' határtalan bizalom ellenében, mellyel a' védegyelet eszméje a' haza minden részeiben fogadtatik — föllépve legyen mire támaszkodnunk, 's azon esetben ha mi alapnékülieknek nyilvánítók a' mindenfelé keletkezett vérmesreményeket, volna mire hivatkoznunk azok számitói tehetségeit tekintve, kikből e' részt legtöbben legtöbbit várnak. Hosszúra nyúlt értekezésink folytatában megmutatni kívántuk: miként a' 3—4 éven át uralkodott párt akár vezérét akár egyes tagjait akár végre elvei alkalmazását tekintjük, nemzetünk életkérdéseinél nem birt azon magas képzettséggel, nem azon tulajdonságokkal, mellyek a' nemzetnek szebb jövőt biztosíthatnának, tehát mellyek a' nemzetet ezen felekezett eljárása iránt megnyugtathatnák.

Tettük pedig ezt nem indulatoskodás vagy szenvedély-szülte kitérőkben, hanem azon higadgt nyugalommal, melly a' gyász-következések okát mindenkor a' rosszul értett elvek még rosszabb alkalmazásiban leli föl, 's az elkövetett hibát egyes részleteiben is képes fölmutatni; csak illy előkészület nyomán reménylhetjük hogy az országserzte fölkarolt eszme körüli nyilatkozásunk még azon esetben is — ha az általános vélekedéstől eltérnénk — figyelemmel fogadtassék 's ha szükség, meg is czáfoltassék; mert tapasztalásból tudjuk, miként mind időszi sajtó útján mind nyilvános éltünk termében sok jó indítvány és üdvös javaslat elhangzik a' pusztában kiáltónak szózatoként hatástalanul azért, mivel megszoktuk a' jót czélszerűt 's hasznost csak bizonyos egyediségektől várni. Olly tulajdon ez bennünk, millyenről Szemere Bertalan utazásában említést tesz, midőn francziákról szoltában kimondja, miként e' nemzet respublicára természeténél fogva nem alkalmas; mert csak valamely jeles egyedre van szükség, olyanra t. i. ki föl bírja kelteni a' szunyadó lelkesedést 's a' franczia feledve elveit maga fölé emeli az egyes férfit, habár később tapasztalni lenne is kénytelen, hogy lelkesültsége némileg szabadsága rovására történt. Ha valahol, bizonyára olly kérdéseknél, mellyektől a' nemzet üdve függ, minél okavodóbbaknak illenék lennünk 's a' lángoló lelkesültségnek nagy részét nem a' teoriák megpendítésénél pazarolva ellobogtatnunk, hanem az okszerű megvitátást követő gyakorlatba vételig föntartanunk; míg a' magyar akként cselekszik,

mint néhány év óta teszen kapkod majd ide majd oda 's igazán szólva megbecsülhetlenül drága pillanataival játékot hagy üzenni sőt maga is játékot üz, adig mint már egy izben kimondtuk, lehetnek közöttünk kik elhitések velünk hogy haladunk, de azért csak szemünket kell fölnyitnunk meggyőződésül miként nem mi vagyunk azok, kik e' haladásnak örvendhetnének.

Az új P. H. 's a' B. P. H. iradó, mint tudva van, igen sokat beszéltek a' védegyeletről, tehát tulajdonképen ipar körüli mozgalmainkról, mert a' mondott egyelet nagy részben képviseli hazánkban azon élénk tevékenységet, melly darab idő óta e' téren tapasztaltatik; az első hivatva érte magát az egyesület mellett szólni azért, mert a' védegyeletben rejülő egyesületi jog 's az ő centralisatioja egy czélra irányoztatvák: az utóbbi kikelt a' védegyelet ellen, mivel — mint állították — ő (B. P. H.) közgazdálkodási szempontból tekintve a' dolgot nem hiszi valószínűnek a' támasztott reményeket olly irányu működés által, mint az érintettük védegyeleté. Hosszas fejtegetéseik közben azon bókot is mondák egymásnak, miszerint mi e' tárgyról mondhataték, már elmondattuk; legközelebb megkísértjük az állítás valószínűségét tetteleg kétségbe vonni.

Eger, jan. 29kén. A' legközelebb tisztújítási eseményekből származott terhes körülmények súlya alatt meggyenkben a' törvényes rend meg levén bontakozva, mindenki aggodalomteljesen várta a' RR. többsége által ő felségéhez tett folyamodás eredményét, a' „recta tueri" levén egyedüli reményük, — 's nem esalatkoznak. Tegnap tartott meggy. kisgyűlésben ugyanis olly értelmű 's jan. 16kán kelt legfensőbb leirat olvastaték fel; miszerint a' m. k. h. tanács által értesítettén ő föls. a' dec. tartott kevesm. tisztújítás körülményeiről, mint szinte azon következtetésekről is, mellyek az azokból kitetsző meghasonlásból eredtek: mindezek orvoslása, mind pedig az ekorig a' RR. és föls. helyettes elnök közt fenállott kapcsolat kellekeinek legalkalmasb módon leendő megújítása 's megerősítése, mennyire ez másképp sikeresen nem eszközölthetnének, a' kihágások és törvényes tekintély ellen szegült tények körülállásos megvizsgálása, mindennek előtt pedig a' tisztújítás megtartása végett királyi biztosul küldetik nagy-palugyai Platthy Mihály, a' m. k. udv. kancellariánál valódi udv. tanácsos, ki iránt mind az ujjlag tartandó tisztújításra, mind biztossági egyéb működéseire nézve teljes engedelmség hagyatik meg neki mindenekbeni készséges és gyors segéd-erői szolgáltatással. A' kegyelmes parancs nagy éljenzés közt jobbagyi hódolattal fogadtatván, tisztelt biztos ő mgának jan. 21kén Bécsben kelt olly tartalmu levele köröztetni rendeltetett felolvasatás után, melly szerint tiszt. kir. biztos ura' királyi parancsnak hódolva Eger városában elnöklése alatt tartandó közgyűlésre f. febr. 12ik napját tűzte ki 's erről a' RR. ket olly megjegyzéssel értesíti, hogy a' fenirt helyen és napon azok lesznek elintézendők, miket e' tárgyban ő Fölségének atyai gondoskádása mindenek felett igényel. Kir. biztos ő m. g. elfogadtatására küldöttség nevezetvén, — a' RR. könynyült kebellet és szebb jövő reményével oszlanak el. — Febr. 2án királyi biztos ő m. g. Pestre érkezett 's rövid mulatás után Egerbe indult.

Ip a r e g y e s ü l e t. Figyelmeztetjük a' t. cz. közönséget, különösen pedig az iparosztály azon műveseit, kiknek munkájuk a' természet- és vegytan körébe vágnak, mikint mult vasárnap, u. m. február hónap 2kán, délután 3 óraker egyesületi teremünkben (ujvilág utca 658 sz. a.) a' második társalgás tartott. Már abban, melly a' mult hónap első vasárnapján tartott, számosak jelenlétében igen érdekes tárgyak vonattak beszélgetési szőnyegre. Jelenül Petz Vilmos ur egy honi csüllengből készült indigó-mutatványt adván elő, erről 's annak itthoni előállításáról többen, 's ezek között Finali ur Ó-Budán egy két kártongyár tulajdonosa nyilatkoztatták ki véleményeiket, majd dr. Nendtvich ur ismértetett meg egy új készületű lámpát, mellyben a' lámpának saját melege által kifejtett szeszek égettetnek el, 's a' világítás ezek lángjával történik. Remélhetni tehát, hogy a' 3dik alkalommal nem kevésbbé érdekes eszmecsereben vehetnek részt a' társalgásunkat megkeresendők. Mihez képest azok, kik a' kölesönös vitatkozás, értesülés szintolly mulattató mint tamulságos elveit ohajtják, annál bizonyosabban kéretnek megjelenni, mert a' társalgásokról kimerítőbb tudósításokat csak akkor fognak ol-

vashatni, midőn az iparegyesületnek „Hetilapja" a' már leérkezett k. engedély következtében a' jövő évnegyed elején meginduland. Február 3kán 1845. Csanády jegyző. —

A m e r i k a.

Egyesült státusok. Új-yorki hírek szerint az egyesült tartományok elnöke Polk hivatalába igttattatása után legott a' congressust rendkívüleg összehívandja. — A' képviselők háza némmel pennsylvaniai előkelő polgároknak hozzá intézett föliratát, mellyben ez utóbbiak fölszólítják a' congressust: a' közzóságoknak (Domainen) az egyesült déli tartományokban sinylő rabszolgák megvásárlására és szabadon bocsátására fordítása végett, 117 vokssal 49 ellen félrevetette! — Azohioi gyűlés Texas bekebelesítése kérdését, mint melly által az egyesült tartományok adósságba és Mexicóval költséges háboruba kevertetnek, 38 szavazattal 31 ellen félreveté. — A' rabszolgatartó déli tartományok az azt ellenzők ellen, mennyiben ezek amaz emberiséget tapadó jogot gátlólag lépnek föl, szigoru intézkedésekhez nyúlnak. Igy miss Webster arról vádoltatván, hogy Kentuky tartomány Lexington városából megszökött néger rabszolgáknak futásukban segédül volt — két évi fogságra — Baltimore-ban bizonyos Tory pap hasonló nemes tetteért hét évi börtönre — Virginiában, és Missouriban két férfit ugyanazon okból hasonló kemény büntetésre ítéltek. — Hire van, hogy Washingtonban mart. 1én egy társaság alakuland, mellynek czélja Columbia- és Floridában a' rabszolga-kereskedés megszüntetésére czélszerű intézkedéseket hozni, 's azok életbeléptetéséről komolyan gondolkodni; mihez annál nagyobb reményök van, mert Tyler megszűnt elnök lenni, ki nemcsak pártolója volt a' rabszolgatartásnak, hanem ha való, miként az angol Globen bizonyos philadelphiai pap említi, keresk. is azokkal mégpedig legszentségtelenebb uton, mert néger nőktől nemzett saját gyermekeit szállítá eladás végett a' piacra. Az ujon választott elnök Polk nemesb gondolkozásu ez irányban.

Mexico. Mexico — az új-yorki lapok szerint — egy nagyszerű forradalom előestéjén áll, mellynek, ha az a' spanyol amerikai tartományok szokásos mozgalmá lenne, semmi aggasztó szin az illetők által nem tulajdonítatnék. Mert e' forradalom zajterén nem arról van szó: vajjon Santa Ana legyen é a' győzelem, 's vele a' kormány hatalom? vagy a' zendülők vezére Parades ragadja é azt magához? — egészen más rejlik e' kérdés alatt, melly a' benlakók örökösö figyelmeztet kívánja, mert itt Anglia és az egyesült éjszaki tartományok közt hamu alatt lapangó harc van készülöben Texas és tán Cuba végett is, más szavakkal: itt arról van szó: „ki uralkodjék Mexico fölött"? — Santa Ana több év óta korlátlan dictatorságra tört, hova eljuthatásul a' legaljabb eszközök használatától sem rettegett! az adónak gyakori változtatgatásával, emelésével csak saját és pártfeleinek zsebeit tömte. A' 4 millió dollár adót csak nagy erőközléssel vihassa a' keresztül a' congressusban, mert ellenfelei tudták: hogy az soha sem fog a' Texassal folytatandó háborura fordítatni; ez okból teli dühvel vonult Santa Ana mezei jószágára, hol hallá: hogy Parades ellene fölkelt; — melly támadásról némelylek azt beszéltek, hogy azt maga Santa Ana idézte volna elő, miszerint a' congressust annál könnyebben birhassa a' kívánt adó-megajánlásra, 's öt rendkívüli hatalommal fölrüházásra. Mellözve azonban ezen gyanitgatásokat az ottani lapok majd egyhangulag megegyeznek abban, hogy e' mozgalmak kitűnő czélja: Californiát Angliának, 's Texast az egyesült tartományoknak engedni, mert e' két hatalmasság az említettekért nevezetes pénzajánlatokat tön, de mellyeket a' hajdani spanyol büszkeség elsatnyult maradványa ez egyszer visszautasítá. E' tett után Éjszak-amerika készületeket tesz Texasnak bekebelesítésére, nem kérve Mexicot: akarja é, vagy sem? E' lépés meggátlására Santa Ana — eskütt ellene az egyesült státusoknak — San Jacinto-nál von állomást. Anglia szolgálatát ajánlja e' férfinak, hogy viszon-szolgálatot nyerjen. Több nagykereskedő ígérte tön neki: hogy számára 3 millió dollárt fizetnek, ha az elibe terjesztett beviteli árjegyzéket mérsékli, e' mellett Londonban 12 millió kölesönt biztosítanak számára, melly az angol kormány és következése alatt leendő; sőt minden angol kereskedő megintetett, hogy Parades legkisebb pénzzel se segítsék, ellenkező esetben megtagadtatik tőlök

az angol követség biztosítása. Ekkép Anglia minden eszközt használ, hogy az egyesült státusok ellen harcot indíthasson a nélkül, hogy saját személyében lépne sikra. Ekkor majd zavar lesz, és Anglia halászni fog a zavarban 's a kihalászott nagy hal Cuba leend. — E' nézetekben azonban sokan nem osztoznak, mert az egyesült státusok külfatalmaságok irányában intézkedéseik körül sokkal ovatosabb 's előrelátóbbak, sem hogy az angol politika lebecsült függöny alatt észlelőz vergődhetnék.

Spanyolország.

Primnek anyja kértére 's Narvaez ajánlatára a királynő megkegyelmezett. Rendkívüli futárt küldtek Cadizba Philippinákra vitését meggátolni. Az öreg Zurbanot, ki Logronyóban Cayo Muro sógoránál lappangott, elfogták. Cayo Muro szökni akart, de üldözöbe vették 's agyon lötték. Zurbanot, hír szerint jan. 20. lötték agyon, tehát szinte azon időben, midőn Prim megkegyelmeztetése Cadiz felé utban volt; mit 181. irt alá a királynő.

Anglia.

O'Connell mezei lakából Dublinba ment 's a repealegyelet utolsó heti ülésében, mit kíváncsiságból igen számosan látogattak meg, erélyes repealbeszédet tartott, melyben azon hírt, mintha a repealügy eszökkenne, rossz akaratu angol lapesevegsnek állítja; ismétlé a' kegy. hagyom. acta elleni roszalását, az ismértes propagandai körlevélre pedig megjegyzé: mikép annak semmi köze az irlandi világiakkal 's repealügygel. Ezen nézete támogatásul felolvasá Nally clogheri kath. püspök hozzá intézett levelét, melyben írja: hogy ő ugyan (a' püspök) igyekszik felvilágosztása alatti lelkeséit pol. eselszövényekre avatkozástól megőni; ez egyebiránt O'Connell békés, alkotványos, hazafui ügyekvései iránti rokonszenvét nem szünteti meg, minek igazolásul repealpénztári tartozékát küldi is. Anglia büntetési statistikájában darab idő óta számos mérgezési eset fordul elő, 's ezen ölésmódot nők gyakorolják leginkább rokonaikon; ez alkalmat szolgáltat a' lapoknak, hogy azon könnyelműség ellen kikeljenek, miszerint gyógyszerárakban 's fűszerkereskedésekben ellenörködés nélkül árulnak mérgeanyagot, p. o. arsenikot. Illy borzasztó mérgezés történt jelenleg Somersset grófságban, hol egy fiatal napszámosnét itélt vétkesnek az eskütszék, ki férjét, anyját, testvérét 's gyermekét méreggel megölte. Itélet-kimondáskor a' közügyész azon gyanuját nyilvánítja, hogy ezen mérgekeverő más öt gyilkosságban is részes, mi olly család körében történt 's pedig rögtön egymásután, hova járatos volt. —

Franciaország.

(Köv. kamrai viták a' válaszfelírás felett. Folyt.) Beaumont után „Liadières“ kir. segéd emelt szót. Föllépte az ingatag conservatíveknek jó sikert idézett elő, ha netán elhitték, hogy a' király bensőleg idegen a' miniszterség iránt. Ő a' miniszteri politikának föltétlen dícsőitője, 's igen köszöné az előtte szóltnak, hogy alkalmat adott illy értelemben megdönthetetlenül nyilatkozhatnia: „Szerencsés vagyok, mondá szónok, hogy olly férfiak felelhetek, ki őszintén gondolkozik 's nyíltan beszél; ki a' négy év óta követett politikát roszalja 's változtatást ohajt nemesak személyekben, hanem ügyekben is. Így tudjuk legalább, mit akar 's megviharunk vele. Személyekre nem sokat hajtunk, politikára mindent. 'S ha meggyőződésünk szerint ezen politika ügyes: miért változtatnók azt? Nekem 's barátimnak semmi kedvünk ahoz. Institutionk szellemét legjobban igenli az angol szövetség; Franciaországnak már 15 év óta tesz az fontos szolgálatot, attól függ a' világbéke; nem igaz, hogy ezen szövetségnek országunk legszentebb érdekeit áldozták volna fel; mit általa elértünk, több, mint mennyit érte adtuk. Az annyi nehézség közt hatalomra jutott miniszterség minden akadályt legyőzött; 's a' francia érdekeknek Görög-, Spanyolországban, Algírban, e' egész az oceánig győzelmet szerze. Nincs tehát semmi szükség, hogy a' személyeket változtassuk, 's csak az kellene még, hogy ezen conservatív politikát, mit a' mostani miniszterek szilárdabban 's ügyesebben követnek mint elődink, coalitiónak 's eselszövénynek áldoznók fel.“ Ezen ex offo miniszteri tömjénezésre „Tocqueville“ válaszolt. „Hagyjunk békét, ugymond, a' 839d. coalitiónak, ne kegyelmezzünk oktalan emlékeket! Azon korbéli legheveseb szónoklatok a' kamarának egészen más oldalát ille-

ték, mint mellyen szónok 's Beaumont barátja ül. Ha azonban coalitio most is léteznék, ő nem venne abban részt; mert szónok is úgy vélelkszik, hogy személyeket esupán nem kell változtatni. A' kabinet elkerülhetlen szükségül tartja a' Franciaországra nézve az angol szövetekezést. Ha a' kormány statusfériai mindenkit egyesíthetnének, ezen meggyőződésben szónok is, tiszteletből tán, ezek nézeteihez csatlakoznék; de ő nemesak a' kamarákban, hanem másutt is lát kitünő férfiakat, kik ama szövetekezést koránsem tartják olly szerföltt elmulhatlannak: szabad legyen azért annak szükséges léte iránt annyival inkább kétkedni, mivel ezen kitünő férfiak abban is egyetértenek, hogy igen ezelszerűen áldozatok által vásárlak azt meg. Ezen szövetekezés naponként terhesb, beesület 's érdek szenvednek a' latta. Mi Franciaország főerdeke 's szerepe? A' szabadelvű 's demokrata nézetek terjedését gyamolítani az absolut hatalom ellen. Ezen érdekek egy szersmind nem mindig Angliáé, melly érdekeit hely 's idő szerint módosítja. Az aristokrata elvekre alapított Anglia egyedül érdekeitől kér tanácsot. Ezért nincs Spanyol- 's Görögországban egyetértés; hol kereskedés, ipar dolgában csak lépést akarnak is tenni, ott mindig angol érdekekkel találkozhatni. Angliának, hogy élhessen, a' világ minden piacziara szüksége van; ugyanazért nemesak uralkodó, hanem parancsoló állást is igényel minden tengeren. Valahányszor Franciaország. kölesönösséget kívánt Angliától, mindig ollyan volt az, mit meg nem adhatott. Ezen szempont olly tagadhatlan, hogy egy statusfériut ezen monásra indított: Franciaország hatalma szárazföldi, Angliáé tengeri lehet 's a' világon meg kell osztoznók. Thiers ur engedelmével szabad legyen megjegyezni, hogy ezen elv szerföltt határtalan. A' esászárság korára emlékezett ez, midőn Franciaország. nak még tengerészete nem volt, 's az ipar 's kereskedés helyett harczoskodásból élt. Tengerészete ujjászületési perczében a' tengeri uralomról nem mondhat le. Az angol szövetekezés sok nehézséggel jár, ha nem lehetetlen; Franciaországnak egy hatalommal sem kellene szoros szövetséget kötni. 'S valóban ha szüntelenül a' hatalmas Anglia karjára támaszkodunk 's minden kérdésben Anglia mögé buvunk, adjanak legalább kényelmesh, nyugottabb, 's nemesak vesély-hanem gondmentes állást is. Ohajthatni e' azonban illy helyzetet Franciaországnak? A' miniszterség akarja az angol szövetekezést, bensőleg 's egészen; miért? Mivel különben kénytelen lenne magára 's az országára számítani, azonosítani magát a' nemzet szellemével, szenvedélyeit, eszméit, h a j l a m a i t jobban kiösmerni, 's melegebbnek mutatkozni annak nagysága, méltósága 's dícsősége iránt stb. „Gasparin“: „A' taiti 's motozásjogi kérdésről nyilvánított ellenzéki észrevételekben tökéletesen egyetért; de azért senki se csodálja, ha azon kabinet politikáját ótalmasza, mellynek említett két fontos ügy körüli eljárását nem helyesli; nem ezen különös kérdések alkotják a' kabinet politikáját 's lényegét; a' kabinet az általános polit. rend helyreállítását képviseli, mit a' volt kabinet elfelejtett 's mi a' kamrai többség érzelmeinek megfelel. Jusson kormányra az ellenzék: ügyeink egy fölynak mint egy időben folytak, 's a' conservatív többség ismét tulnyomóságot nyerne, a' nélkül hogy egyetlen embert vagy elvet vesztene. Áttért ezután szónok az ellenzék kefelgetése 's az angol szövetekezés 's miniszteri politika helyeslésére. Több szónok beszélt még a' miniszterség ellen 's mellett, mi közben nem egyszer törtévény hivatkozás vagy célzás „Thiersre“, mint miniszteri jelöltre, köv. öszpontosítá nézeteit: Tudja kiki, hogy ő nem miniszteri jelölt; nem is akar egyebet mint a' mostani kabinet eljárásait vizsgálni. Három pont érdemel itt különösen figyelmet: Marokko, Taiti 's a' motozásjog. Véleménye szerint mind három körül szarvas hibákat követtek el. Megismeri hogy a' marokkai hadat ügyesen 's erélylyel folytatták; roszalja az elhamarolt békekötést 's azon nagylelkűséget, hogy a' háboru költségei Franciaországot terhelik. Ezen két tény azt mutatja, miszerint igen féltek, hogy Franciaország. helyzetet angol avatkozás miatt bonyoluló leend. Nem sajnálja szónok azon néhány milliót, azt sem hiszi, mintha Algír határain kívül birtokterjesztést akartak volna eszközölni, mert szinte Marokko meghódítását politikai bűn lett volna, melly az európai hatalmak természetes féltékenységit ébresztvén föl világháborura szolgáltatott volna alkalmat; feladatunk most

nem birtokterjesztés, hanem a' gyarmatok népesítése. Algírban két szomszédunk van, 's ha azt mondjuk „szomszéd“: ellenséget értsünk alatta; az egyik: Tunis, majd olasz uradalom, olaszok által kormányoztatva, igen gyöngé 's szerföltt ravasz, biztos angol ótalom felől, de azt is tudja, hogy ha berzenkedik, előbb utóbb egyik vagy másik győztes marataleka leend. Tunis, bár viselete nem érdemelhet mindig dícséretet, általában véve még is úgy mutatja magát, hogy rá nem igen lehet panasz. A' másik barbár 's vakbuzgó hatalom: Marokko, „melly ellen a' szerződésben jobban kellett volna magunkat biztosítani.“ A' városok öszszelődöttese nem eszköz tekintély-szerzésre, 's a' megveretést olly könnyen feleli ezen vadnép, mint gyermek. „A' békekötésnek büntetést kellett volna tartalmazni Marokko ellen.“ A' nagylelkűség eleme ugyan az erőnek, de csak akkor, midőn a' meggyőzött teljesen független a' győző irányában, ha birtokai a' győztes kezében vannak, 's ha nem hiheti, hogy azokat neki különféle okok vagy ürügyek alatt visszaadják. Illy körülmények közt a' nagylelkűség jelenték ugyan, de nem illyen az előttünk fekvő eset. Nevetséges beszéd, hogy a' marokkai szultán uralmát akarták szilárdítani; való az, hogy hamar véget ohajtottak érni. Erre nézve két okot lát 's szerinte mindkettő fontos: egyik az, hogy Bugeaud, bármilly dícséretre szolgál is, hogy véletlen fordulatok által kevés csapattal győzelmeskedék, nem volt úgy fölkészülve, hogy Fez ellen nyomulhasson; (Bugeaud szót kér) Joinville hgnek is azért kellett olly rögtön odahagyni Mogadort, mert elegendő készülete nem volt. (Tagadó intések a' miniszteri részről; Thiers a' hg sürgönyeire hivatkozik; a' tengerész miniszter: megengedi Thiers ur, hogy egy szót szóljak? Thiers: Nem uram! a' tengerészügyi miniszter: Thiers ur után kérek szót.) Ez volt oka, folytató a' szónok, a' rögtön odahagyásnak, mert különben végtelen hiba lett volna az! Mogador tüstinti elhagyatásának 's a' béke gyors elkészítése 's aláírásának valódi oka azonban még sem az volt; hanem a' miniszterség helyzete Anglia irányában, mellyel mindent közölt, 's mit bírójaul választott. Köztudomásu, mikép Anglia alkudozék a' miniszterséggel, hogy az, a' marokkai ügybeli reclamatiot megismerte 's tanácslá a' szultánnak, hogy adja meg magát. Illy kedvező körülmények közt már nem is Angliának hanem Pritchardnak lön feláldozva a' marokkai ügy. Ott van Londonban egy ifju diplomatu, ki szánakozásra méltó felindulással nagy veszélyről irt, hogy Anglia engedelmekést 's elégtételt követel, 's a' miniszterség úgy tön mint terhelt hajó: tengerbe löké pogyaszait. Mellyik nap volt az, hogy Jarnoc feleletet kapott, mikép a' francia miniszterség megegyezik Aubigny kárhoztatása 's Pritchard kártalanításában? Aug. 29ke. 'S mellyiknapon irták Niornak, hogy győzelem után is csak azon föltételekre áll a' fr. miniszterség? Aug. 30d. Mind kettő ugyanazon perczben 's befolyás alatt kelt határozat. E' szerint Pritchardnak kell tulajdonitunk nemesaka' marokkai áldozatokat, nemesak Dupetit-Thouars' Aubigny kárhoztatását, hanem még azt is, hogy Marokkón hadköltséget nem követeltek. Áttért ezután szónok Taiti ügyére 's állítá, mikép az ország érdeke ellen nagyobb hibát semmi sem okozhatott volna mint Taiti elvétele. Ez azon kapos, melly függésbe teszi Franciaországot Angliától, minek a' marokkai ügyet feláldozták 's még egy mást fognak áldozni a' miniszterek. Hogy az ország azon kárát, mit előbb szenvedett, megtérítsék, elfoglalák Marquesas kopár sziklái, hol 1100 lakos nyomorog. 'S midőn e' nyomort átláták, elmentek Taitiba, hol az angol ténitökkel 's angol vallásos elemmel surlódásba jöttek miért Dupetit-Thouarsnak 's Aubignynak kellett lakolni. Peel az angol kabinetben helytelenül fenyegetőzék 's e' fenyegetést Franciaországnak helyre kellett hozni. A' kormány el akará velünk hiteitni, hogy ezen lépés által a' világ békéje lön megmentve; p e d i g az eredvény nem más, mint hogy Franciaország is ingerült, 's Anglia is. Hova vezetett volna Marquesas elfoglaltatása? Ha Taitinál az angol haderő nem sokkal lett volna gyöngébb mint miénk: tán vér folyandott! 's mind ez a' nyomoru Marquesasért! China fele kereskedési állomásokat rebesgetnek, de ahoz a' panamai földszoros átmetsetése szükséges, mi 80 — 100 millióba kerülne, 's végre sem lenne Franciaországnak csereárnya a' chinai kereskedés számára. Tény az, hogy Angliának több hajója van mint Franciaországnak 's arra,

hogyan Anglia tengeri erejével mérkőzhetnének, egyetlen remény: miszerint Anglia a világ minden részeiben szétszórt birtokait kénytelen fődözni. Miért eldarabolni tehát Franciaország erejét is, miért száműzni Marquessasra 8-10 milliót, ha elhanyagoljuk a l'giri, martinique-bourboni kikötőinket? Végre, mi a motozásjogot illeti, két éve tart már az alkudozás. Tudom, mond szónok, hogy alkudozások, ha sok kérdés fordul elő, sokáig tartanak. De itt egyetlen kérdés van. Az első év abban telt el, hogy Aberdeen lordnak sürgőnyt küldtek; a második hogy az ügy elintézésére küldöttséget rendeljenek; s mind ezt csak azért, hogy mondassák, mikép ezügyet is foglalkoztak. S mit lesz képes ezen küldöttség létesíteni? A szerződés nem örökkévaló! Kivált ha megmutathatni, hogy nem vezetnek célhoz; engem csak az nyugtat, hogy Francia- és Angolország méltósága játéka van téve stb. Ezen beszéd rendkívüli hatást idézett elő, mi az ülést egy negyedóraig félbenszakasztá.

Thiers után Guizot emelt szót. A kabinet egész külügyi politikája: fentartani Franciaország jogait, érdekeit, becsületét; de úgy, hogy mások jogaira, érdekei s becsületére is figyelmezzünk. Tekintsük először Marokkot! Holmi titkos angol közlekedésekről beszélnek; pedig minden ezen tárgyat illető okirat, a kamrák elibe terjesztették. Nem voltunk oly okatlanok, hogy visszautasítottuk volna Anglia barátságos ajánlatait; mind e mellett is magunk jártunk el egyedül ügyünkben, Bugeaud tábornok által, ki Algirt másodszerhódította meg, Joinville hg által, bár ez utóbbi tengerészi s polg. kötelességét gondolván betölteni, írta az isméretes értekezést. A kabinet Marokkó iránti politikája: minden intézkedést megragadni, hogy mindent magunk tegyünk; a vezérek szárazon és vizen minden eszköz birtoklásában voltak, miket szükségesséknél tartottunk a háborút gyorsan folytatni s végezni; nem Anglia iránti kedveskedésből, annyival kevésbé Taiti végett. Anglia nem vegyült itt játéka; egyetlen szándékunk Algir biztosítása volt. Mi Marquessas szigeteket illeti; valóban esodálni lehet, hogy Thiers ur már 1842b. nem kelt ki elfoglaltatásuk ellen; s most már, midőn a birtok-fentartásról van szó, a foglalást nem támadhatni meg, ha csak az ország érdekei ellen nem dolgozunk. Franciaország keresk. tengerészete, tengeri hada, keresk. s valási érdekei ótalalmazása végett a Déltengeren egy kikötőt ohajtott. Dupetit-Thouars tengerésznagy, a nélkül hogy egy szó utasítása lett volna ez iránt, a Taiti feletti védelmet mellé ragasztá ez ohajtáshoz. A kormány ezt elfogadta, mert némi fontosságot tulajdonított annak marquessasi telepítvényeire. Véduraságunk alatt minden roszszul folyt, mi kezdetét onnan vette, midőn Dupetit Th. bár tiszteletré méltó okokból, azon hibát követé el, hogy a

szigetet forma szerint birtokba vette. Pritchard elküldetése igazolva van; mert nem volt többé ügynök; de hajóra kellett volna küldeni hat napi fogság helyett; mi hogy sem szükség sem helyes nem volt. Bruat kormányzó is úgy nyilatkozék; azért Pritchard kárpótlása. Anglia védé ugyan Marokkóban érdekét, hajókat is küldött, de kevesebbet mint mi; igényeinket megismeré, gyamolítá s mint őszinte s jó barátok eselekvénk egymással. Taitiban is minden békével fejeztetett be, mihelyt bánásmódunkat előterjesztők. A két ország közt minden villongás így enyészék el a kölcsönösség s mérséklet szelleme által, mi nélkül siralmas következtések támadhattak volna. Így csak beszélhetni szives egyetértésről, különben egyik a másik haladását irigy szemmel nézné, még most mind két ország azon meggyőződésben van, hogy mindenik szellemi s anyagi sikernek szerencsés helye. Ezen hangulatot a windsori ut még inkább szilárdítá. Vélik önök, hogy ez Franciaországot elgyöngíté, megalázá? Kérdjenek önök bárkit Európában, a feleletet magamra veszem. A motozásjogi kérdés valóban esiklandós. Anglia el akarja nyomni a rabszolgakereskedést, minek előresére legsikeresebbnek tartá a motozást: meg kell hát neki mutatnunk, hogy más és sikeresb eszközök is vannak. Ezért a vegyes választmány.

Oroszország.

Berlini lapok szerint Kaukázus hegyi népe 1843. nov. déli Daghestánban fekvő Insova várat nagy erővel rohaná meg onnét az oroszokat kimozdítandó. A megszállottak helyzete annál aggasztóbb volt, mert 400 embernél többet a vár védelmére nem fordíthattak. Küldének tehát alattomban egy tisztet a fő tábori szállásra legott segélyhozás végett. Az ostromlók a várat földadatni kívánták; erre az őrsereg tagadólag válaszolt; mivel pedig az ostromlók vitézsége és dühe isméretesb volt a megszállottaknál, semhogy közelökben tartós biztosságra számíthatnának, egyhangulag elhatározák egész erejüket a fellegyárba vonni őszsze, s azt kitelhetőkép védeni; ha azonban a legbajnokibb ellenállás sem sikerülne, akkor a várat magokkal együtt légből röpitni. 24én az ostromlók elfoglalák a külvárost, honnét a fellegyárat algynúzni kezdék; 25-én hurrah-kiáltások közt megrohanák azt; az őrség kárátlanul visszaverettek. Az őrség helyzetét nehezíté a tiszt meg hasonlása is, nagyobb baj-elkerülés végett tehát 26án fővezérül közakarattal Bolotnikow kapitányt választák. Az őrség 5 algynival dolgozott a rohanók ellen. Hétszer 24 óráig éjjel nappal tüzelt az ostromló tábor a vár ellen; a megrohanás legdühösb erőködéssel naponként ismételtetett; de mind annyiszor sikeretlenül. Több ízben megkisérték a sánczot és a palánkatot meg-

gyujtani, de az örök éber jelenléte ezen szándékjokat is meghusitá; itt leginkább kitűnt Koppon hadnagy, ki az ellenség legsűrűbb lödözései közt kiszállott a külsánczokra, s ott a már füstölő károkat hideg nyugalommal a mellette hulladozó álgugolyók közt oltogató. Illy helyzetben folyt le még pár nap. A várvédők végkép kifáradtak, a megsebesítettek s holtak száma folyton növekedett, aszszonyok és gyermekek megbetegültek, s nem vala közel orvos a halálos nyomort enyhíteni, a vezéri biztató szavak minden kebelben tört lélekre akadtak. Egy nap hiányzott még, mellyen a főnebbi bajnoki határozat teljesítendő vala. A férfias homlokokat gondránzok barázdálák, midőn a patantanyos előmutató a kanóczot, mellyet meggyujtva más nap a löportoronyba boesátand, hogy a vár őrségétől légből röpljön. E' végső nap elérkezett; az ostromlás még dühösb színt öltött. Az őrség egyhangu léptekkel elszántan közeledett a lötorony felé határozatát foganatosítandó. Mély esend. Egyszerre isméretes zenehang halatszott a távolból. A közelítőkben fegyveres bajtársaikra ismértének a megszállottak. Pár óra mulva a vár mentve volt. Ezen hír Kolotnikow kapitány leveléből merítettett; lehet, hogy a hegyi nép máskép tudná elbeszélni.

Külföldi elegy.

A luczerni kormánytanács legközelebbi nyilvános köriratában többek közt a jezuiták visszahívását illetőleg a nép megnyugtatására említi, hogy a felsőbb tanítóintézetek nem fognak az említett szerzetes társaságnak legott átadatni, míg az a nagy tanács tárgyalásán keresztül nem megy. — Lembergi lapok szerint Galliziában összeesküvést fedeztek föl, mellynek célja volt a mostani kormányt megdönteni és szabadelvű alkotmányos országlást alapítani. Az illetők törvény elibe állítván, mind a három törvényszék által a bünt. Cod. I. R. 52. §a értelménél fogva részint halálra, részint nehéz testi büntetésre ítéltettek. Azoknak, kik halálra ítéltettek, ő felsége megkegyelmezvén, büntetésüket a többiekével azonosítá. (Wien. Z. 28. sz.)

Svajezi lapok szerint Gotthard hegy déli oldaláról nagy tömegű rohanó völgybe, úgy, hogy a közlekedést több napra megakasztá. — Felsbergen pedig sziklazuhanástól félnek. — Koblenzben megjelent hivatalos tudósítás szerint ő felsége a porosz király a rajnamelléki tartományok országgyűlését febr. 9-ére határozá Koblenzben megnyitandónak. — Christiania dec. 31. Az itteni Constitutionel szerint a kormány egy olly határozatot hirdete ki, mellynél fogva olly tiszt, ki a kormány, ennek képviselőji és tettei ellen nyilvánosan beszél, elboesáttottnak tekintendő.

É R T E S Í T Ő.

Trattner és Károlyinál
Pesten úri utca, (453 szám alatt) megjelentek és minden könyvtár és könyvkötőnél megszerezhetők:
Az 1844diki
Országgyűlési Törvényezikkelyek
8ad réthben. Csinos borítékba kötve 20 pgő kr.
Ugyanott kaphatók: az 1836ki Törvényezikkelyek szinte 8ad réthben 50 pgő kron, az 1840kiek 8o 1 pgő forinton.

Harmadik 10 petes részlet-fizetés a' pozsony-nagyszombati első m a g y a r vasutársaság elsőégi részvényeitől.

A' fenirt vállalat igazgatósága a' harmadik 10 petes részletfizetést t. i. minden részvénytől 20 p. ftot — elhatározván ennek lefizetése véghatárnapjal 1845ik évi mart. 1jét tűzte ki. — Minden e' határidő t. i. 1845ki mártius 1je után törtéendő részletfizetés az alapszabályokban megirt 6 petes késedelmi kamattal együtt szinte az alapszabályokban meghatározott végső határidőig — t. i. 1845ki majus 1jeig okvetlenül rovassek le, különben a' részletfizetést elhanyagolt részvényesek eddig tett beizetéseiket elvesztendik. Pozsony janár fogytán 1845. A' pozsony-nagyszombati vasutársaság igazgatósága által. Neubauer Pál igazgató s. k. Sarkány Károly igazgató s. k. Habermayer Ferencz titoknok s. k. 2-3

A' gr. Lövenburg féle bécsi nevelőintézetben megürült növendék hely iránt.
Bécsben a' gr. Lövenburg féle intézetben megürült egy növendék-hely, mellynek javaiban — az alapítványlevél értelméhez képest — magyar nemes ifjak részesülhetnek a' philosophiai tanulmányok bevégezteig; e' helyt csak olly ns ilju nyerheti el, ki a' 4ik osztálybeli grammatikán s élte 14 évén még tul nincsen, vagy pedig — ezeken tul levén — már eddig valamely nemes közintézetben nevelték; — köteleztetik egyszersmind

az illető nemességének hiteles oklevelek általi bebizonyítására. Ezen irományok, mint szinte a' keresztlevél, himlőözés vagy himlőoltás-egészségi állapot s vagyontalanságról, nemkülönben az utolsó két féle tanulási előmenetelről szóló iskolai bizonyítványok kíséretében lesz a' folyamodás legfőljebb 1845. Mart. első napjáig benyújtandó az alsó ausztr. tartományi kormánynál, kijelentvén egy tal a' folyamodók, miszerint készek s képesek az intézeti egyenruhát, a' szükséges polg. öltözéket, fehér s ágyneműeket

evőeszközzel együtt mintegy 140 p. ft értékig ki állítani s egyéb apró költségeket, millyenek: öltözék s fehérneműek pótlása, iskolai s betegségi költségek, eselédbr s még valami esekély költőpénzt is a' benlétel ideje alatt sajátjokból viselni körülbelül 70 p. ftig. A' cs. k. atsú ausztriai kormány részéről Bécsben nov. 22kén 1844. 1-3

Áresökkenés.
A' nméltu m. kir. udv. kincst. rendeletéből ezennel közhírré tétetik; hogy a' pécsi, egeri, miskolci, szegedi, aradi, temesvári, eszéki, újvidéki, zinonyi, győri, sopronyi, pozsonyi, sóvári, varasdi és fümeei kir. sőtiasztsegeknel, nemkülönben a' kassai kir. harminczadhiatalnál a' megromlott és hiányos sokezelési éreztályoknak időről időre megkivantatóhelyreállítására s illetőleg átöntése végett — nyilvános áresökkenés 1845k esztend. febr. 2kán reggeli 9 órakor tartatni fog. A' vállalkozni szándékozók tehát ezennel föls. öltáttatnak, hogy 40 p. ft barát-pénzzel ellátva a' kijelölt helyeken és határponpon jelenjenek meg, hol is a' szerződés pontjai megtekinthetők. 3-3

Látomásozott másolata a' 20417. feljebbviteli számnak.
1853. szám. Hirdetvény Galicziának Kolomea kerületi városa tanácsa által ezennel hírlul adatik; mikép Gömery Izrael császári királyi kerületi biztos 1824diki april. 19kén. özvegye szül. Glancé Francziska pedig 1828 febr. 22kén Kolomea

kerület hasonnevű városban Galicziában végrendelet nélkül elhunyt. Ennek hátramaradt tömege áll gyümölcsözésre kiadott 300 forintnyi tőkepénzből és bejárólóg 1844ki octob. 9. dikéig befolyt s birói letétképp készpénzben fekvő 106 pengő forintnyi és 2 krajczárnyi kamatokból. Mivel ezen írlőszék előtt nincs tudva: vajjon és kik tarthatnak örökösödési jogot ezen elhunytak tömegéhez, azért mindazok, kiknek erre nézve bármijog-alapon támasztható igényeik lennének, figyelmeztetnek arra: hogy örökösödési jogaikat egy év alatt ezen törvényszéknel mint eljáró bíróságnál annál inkább jelentsek s kellőleg mutassák ki, mivel különben ezen tömeg az illető gondviselő Rudniczky János, és a' netalan igazolandó örökösökkel a' törvényrendelet szerint fog tárgyalatni. k. kerületi Kolomea városa tanácsától 1844 oct. 12. én. Jacacs m. k. polgármester. Másolat hitelesítéséről Lemberg 1844. dec. 2kán. Kravicki feljebbviteli kiadó igazgató. 3-3

C s ö d.

A' zágrábi kir. főiskolákban megürült hitzónoki és kereszténytudományi tanítószékre, melly 800 pgő ft évi fizetéssel van ellátva, szokott csődnek a' zágrábi megyés püspök előtt leendő tartására f. 1845dik évi feb. hó 2. dik napja levén kütüzetve — annak honszertei szokott módú tudomássá tetele ezennel eszközöltetik. 3-3